І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 209. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 1-го ЛИСТОПАДА 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 1, 1962 No. 209. VOL. LXVIII.

У ТАНТ ПЕРЕГОВОРЮЄ З КАСТРОМ

ПЕРША ЗУСТРІЧ БУЛА БЕЗУСПІШНА

Гавана. — Головний секретар Об'єднаних Націй У Тант 30-го жовтня прибув до Гавани і дві години та 15 мінут переговорював із кубинським прем'єром Фіделем Кастром про те, як би то представники ОН могли контролювати розбирання ракетних баз, що їх побудував СССР, та вивіз совєтських ракет із Куби. У Тант сказав після конференції з Кастром, що розмови були „успішні", але виданий кубинським урядом комунікат свідчить про те, що перший день розмов не дав жадного успіху. В комунікаті пишеться про те, що „Куба представила ясно свої погляди, недійшовши до жадного порозуміння". Друга розмова має відбутися 31-го жовтня, і пополудні того ж дня У Тант має вертатися до Ню Йорку. В кубинському комунікаті не говориться нічого про те, чого домагається Кастро, але можна сподіватися, що він повторив ті свої домагання, про які він говорив в неділю, коли домагався, щоб ЗДА віддали свою морську базу на Кубі Гвантанамо, яку вони мають від 1903-го року, і щоб ЗДА зобов'язалися не підтримувати кубинських втікачів, які підготовляються до інвазії на Кубу. Очевидно, що ЗДА навіть не будуть зачинати дискусії про базу Гвантанамо, тому можна сподіватися, що Кастро сторпедує ту умову, на яку погодилися Хрущов і Кеннеді, щоб знищити совєтські бази на Кубі, а ракети вивезти до СССР. Це все мало б відбутися під наглядом ОН. В політичних колах столиці гадають, що Кастро буде старатися хочби про те, щоб відкласти рішення про інспекцію ОН на Кубі. Кастро за всяку ціну старається про те, щоб поправити свій престиж після того, як Хрущов погодився на знищення баз, не питаючися на це згоди кубинського диктатора. Кастро хотів би дістати ті гарантії, про які він говорив в неділю, і які забезпечували б йому існування теперішнього режиму. У Тант має з собою ті фота, які зробили американські розвідчі літаки, і які є наявним доказом того, що СССР будував бази для ракет із середнім засягом і навіть для далекосяжних, які можуть летіти 2.200 миль. У Вашингтоні сподіваються, що Кастро не матиме підтримки Москви в своїх домаганнях, бо совєтська преса писала про них не як про домагання, тільки як про „суґестії товариша Кастра". В урядових колах столиці не передбачається, щоб Кастро відважився виступити проти Москви.

Члени Конгресу обидвох партій про кубинську проблему

Вашингтон. — Юнайтед Прес Інтернешенел опитувала деяких членів Конгресу з обидвох партій і ствердила, що всі сенатори й конгресмени є вдоволені з того, що Хрущов без війни погодився на те, щоб розібрати військові бази на Кубі та забрати звідтам далекосяжні ракети. Сенатор-республіканець Г. Скотт із Пенсилвенії заявив, що Кеннеді добре зробив, що гостро поставився до Кастра. Але сенатор - демократ Гюберт Гомфрі з Міннесоти сказав, що зле зробили республіканці, коли домагалися безпосередньої інвазії на Кубу. „Ми є країною, де панує закон і етика, казав він, і тому ми не можемо нападати немов галюка". Конгресмен - республіканець із Міннесоти Волтер Джадд сказав, що треба вважати, щоб Хрущов не обманув нас і не підготовив нової смертельної атаки. Конгресмен Чет Голіфілд із Каліфорнії вдоволений із того, що Хрущов погодився забрати ракети з Куби. Сенатор - республіканець Гомер Кейпгарт, який рекомендував Президентові інвазію на Кубу, сказав, що треба тільки гостро виступити проти Хрущова, і зараз Москва поступається. Конгресмен - республіканець Дж. Ютт із Каліфорнії сказав, що не можна залишити при владі на Кубі Кастра, б овін звідтам буде ширити неспокій по цілій Латинській Америці.

Коло 83-ох мільйонів виборців зареєструвалися для голосування

Вашингтон. — На основі урядових і неурядових статистичних даних цього року є управнених до голосування 83,462,017 виборців. Це число є на 6,817,572 більше від числа з 1958-го року, коли відбувалися попередні міжпрезидентські вибори, і є на більше як один мільйон менше в порівнанні із числом виборів з попередніх президентських виборів із 1960-го року, коли управнених до голосування було 84,785,131. Сподіваються, що хоч панує апатія до виборів, то все ж таки 65 відсотків управнених до голосування, це значить 54,253,100 виборців будуть голосувати цього року в дні 6-го листопада. Ще не є відомо, який вплив матиме на виборців кубинська криза, чи вона заохотить їх іти до виборчої урни, чи ні. Статистичне Бюро у Вашингтоні передбачає, що тільки 47,600,000 виборців будуть голосувати, хоч людей у виборчому віці є коло 111,800,000, з чого є 2,000,000 військовиків. Найбільші стейти: Ню Йорк (7,872,002), Каліфорнія (7,531,211), Пенсилвенія (5,561,576), Мишиґен (3,760,000). Найменші стейти: Аляска (90,000), Гаваї (220,000), Вермонт (206,000), Вайомінг (200,000).

В АМЕРИЦІ

• **Президент Кеннеді** вітав в Білому Домі членів Міжнародної Ради Музею Модерного Мистецтва, бо його дружина не вспіла прибути з Міделбурґу, Вірджинія. Президент приймав 80 членів Ради в Городі Троянд. Ця Рада, вибрала твори американського мистецтва, які можна висталяти в будинках американських амбасад за кордоном. Члени Ради були вдоволені з тих змін, які зарядила поробити в Білому Домі пані Кеннеді.

• **39-річний фінансист** із Ню Йорку Едвард Ґілберт, який в червні ц. р. втік був до Бразилії, забравши з компанії Е. Л. Брюс $1,953,000, добровільно вернувся до Ню Йорку, де його заарештовано і звільнено за кавцією $15,000. На летовищі Ґілберта привітали два судові урядовці і його адвокат. З ним приїхав і англійський письменник А. С. Смит, який буде писати книжку про пригоду Ґілберта.

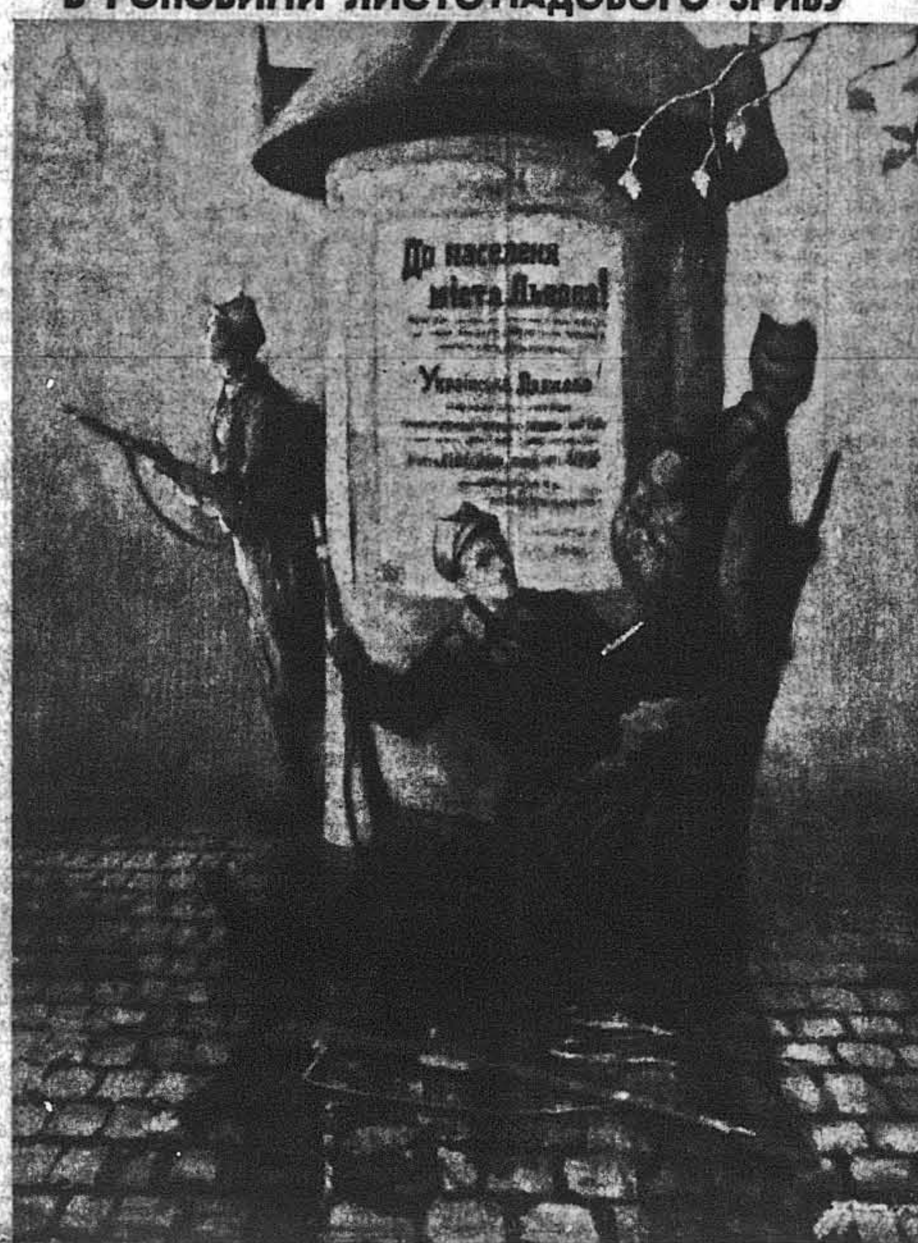
• **Кубинські втікачі** у ЗДА не дуже захоплюються тими переговорами, які секретар Об'єднаних Націй веде із Кастром, і заявляють, що вони продовжуватимуть боротьбу проти Кастра, поки не скинуть комуністичного панування на Кубі.

• **Нюйоркські фізики** заявили, що вони досліджують справу радіових сиґналів із планети, Юпітер, і що розв'язка тих сиґналів буде дуже цінна, коли вповні буде виснена. Юпітер викидає довгі радіові хвилі, які ловлять на землі за допомогою відповідних апаратів.

• **Департамент внутрішніх справ** повідомляє, що досі прилетіли вже 20 чорнобілих американських журавлів на зимування до стейту Тексас. В літі ті журавлі перебувають в північно - західній Канаді.

• **Експлорер 15** з успіхом кружляє довкола Землі і досліджує радіяцію. Спеціялісти ствердують, що той сателіт кружляє запшидко, і тому вна слідок цього успіх його дослідів може бути менший, як сподівалися.

В РОКОВИНИ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ

ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА 1918-го РОКУ У ЛЬВОВІ
(Фоторепродукція образу арт. мал. Івана Кучмака)

Совєти, мабуть, знову загострять проблему Берліну

Москва. — Західні обсерватори в Москві гадають, що Хрущов внедовзі знову вернеться до Берлінської справи. Хоча за наказом з Секретаріяту компартії вся совєтська преса й радіо прославлюють Хрущова, як великого миротворця, що ніби врятував тепер загрожений американськими імперіялістами мир, проте відступ Хрущова в справі Куби напевне не сподобався частині його кремлівського оточення, яке натискатиме на Хрущова, щоб він доказав ділом в іншому пункті глобу, що той відступ в справі Куби не був доказом совєтської слабости. З другого боку, Хрущов переконався під час кубинської кризи, що ввесь Захід стоїть солідарно за З'єдиненими Державами і що тому й у справі Берліну напевне виявив би ще більшу солідарність. Хрущов переконався теж на прикладі Куби, що й пересторогу Заходу, що він, Захід, воюватиме за свободу Західнього Берліну, треба брати поважно. Східньо-німецькі комуністи дістали показову лекцію, що коли Хрущов не хотів воювати в обороні Кастра, то так само може й виректися східньо-німецьких комуністів, якщо виявиться, що підтримування їхніх амбіцій коштувало б Москву занадто дорого. Хоч в Західній Німеччині і Західньому Берліні настало помітне відпруження у зв'язку з „передишкою" на кубинському відтинку, проте відповідальні західні кола стурбовано очікують з'ясування найближчої тактики Хрущова у проблемі Німеччини й Берліну.

Окружний Комітет Відділів УНС в Клівленді відбув ширші наради

Клівленд, Огайо. — В суботу 27 жовтня 1962 у приміщенні Українського Народного Дому відбулися ширші наради представників Відділів УНСоюзу Клівлендської Округи. Окружний Комітет охоплює шістнадцять Відділів, що разом нараховують 4,295 членів. На нарадах були заступлені 15 Відділів із трьох місцевостей округи: Клівленду, Лейквуду і Акрону. У зборах, що їх відкрив і якими проводив голова Окружного Комітету гол. радний Дмитро Шмаґала та на яких секретарювала головна радна Осипа Олінкевич, взяв участь головний касир УНС Роман Слободян, який перебував у Клівленді, щоб взяти участь у відзначуванні 50-річчя 336-го Відділу УНСоюзу в неділю, 28-го жовтня. У своїй довшій доповіді п. Р. Слободян говорив про ролю УНСоюзу в розбудові Американської України, про його теперішній стан і працю та про його завдання і можливості на майбутнє. Доповідач зокрема зупинився над користями життєвого забезпечення в УНСоюзі. Також згадав про публікації УНСоюзу: „Свобода", яка в наступному році відзначатиме своє 70-річчя, англомовний тижневик та про „Веселку", а зокрема про англомовні книги УНСоюзу та найновішу з них — англомовну Енциклопедію Українознавства, що саме тепер друкується у В-ві університету в Торонті. Доповідач згадав далі про розбудову „Союзівки" та її ролю для української молоді. Після доповіді розгорнулася ширша дискусія, в якій висловлено ряд думок і побажань щодо збільшення активности Округи, зокрема організаційної. Представники Відділів постановили почати знову інтенсивну організаційну кампанію та зобов'язалися до кінця цього року спільно здобути 100 нових членів. Майк Молеский, голова Спортового Клюбу при Окружному Комітеті дав короткий опис з підготови спортової імпрези - змагань у грі в круглі, яка відбудеться 11 травня 1963 року в Клівленді.

Папа призначив 81 високих духовників до Комісій Вселенського Собору

Рим. — Папа Іван XXIII призначив в минулий понеділок 29 жовтня ц. р. 81 високих духовників до 9-х ділових Комісій Вселенського Собору Католицької Церкви. Спершу Папа мав на увазі призначити тільки по вісім своїх делеґатів до кожної Комісії, в добавок до 16-х, призначених пленумом Собору, але потім вирішив збільшити те число до 9, щоб було непаристе число в кожній Комісії. Між отими 160 первісно обраними духовниками, членами Комісії, були 22 італійці і 18 американців. Тому, що італійська публічна опінія була прикро вражена дуже малим числом італійських духовників в ділових Комісіях Собору, то Папа старався надолужити втрату італійцям — призначивши ще 26 італійських духовників. Членами тих важливих Комісій є 4 українські єрархи: митрополит-архиепископ Амвросій Сенишин та архиепископи Іван Бучко з Риму і Гавриїл Букатко з Югославії, як теж єпископ Андрій Сапеляк з Арґентини. В деяких західніх газетах подано в статистиці членів Комісій „Україна — 2". — Це непорозуміння полягає, мабуть, в тому, що двох українських єрархів включено в число членів з Південної Америки і Югославії. Десята головна Комісія була відразу призначена Папою. У всіх 10-х Комісіях засідають 8 кардиналів. Новопризначених Папою членів Комісій, американських духовників, очолює архиепископ Ліо Бінц з Сант Поль, Мінн.

НОВИЙ КАНЦЛЕР ЕКЗАРХАТУ В НІМЕЧЧИНІ

Мюнхен (вл). Апостольський Екзарх в Німеччині Кир Платон Корниляк іменував в минулому місяці о. декана Томашівського, пароха Гамбурґу і декана північної Німеччини, канцлером Екзархату, на місце дотеперішнього о. канцлера Івана Леськовича. Отець канцлер Томашівський переїхав уже до Мюнхену, перебрав свій новий уряд, а також став парохом міста Мюнхену і околиць.

УКРАЇНСЬКІ КАТОЛИЦЬКІ ЄРАРХИ НА ДРУГОМУ ВАТИКАНСЬКОМУ СОБОРІ

Сидять в першому ряді (від ліва до права): Єпископ Андрій Роборецький, Архиєпископ Гавриїл Букатко, Митрополит ЗДА Амвросій Сенишин, Митрополит Канади Максим Германюк, Архиєпископ Кир Іван Бучко, Єпископ Ніль Саварин, Єпископ Ізидор Борецький. Стоять в другому ряді: Єпископ Августин Горняк, Єпископ Ярослав Габро, Єпископ Платон Корниляк, Єпископ Йосиф Шмондюк, Єпископ Іван Прашко, Єпископ Володимир Маланчук, Єпископ Андрій Сапеляк, о. Павло Миськів, Протоархімандрит ЧСВВ.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ЗНОВУ ВІДКИНУЛИ ЧЕРВОНИЙ КИТАЙ

Об'єднані Нації. — В минулий вівторок 30-го жовтня ц. р. в голосуванні на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй над внесенням Совєтського Союзу, щоб прийняти до тієї організації Комуністичний Китай та викинути Вільний Китай — 56 голосів висловились „проти", а тільки 42 „за"; 12 країн стримались від голосування. В минулому році 48 держав були „проти" і 36 „за", зате аж 20 держав стримались. Азійсько-африканські країни були поділені в голосуванні „за" чи „проти" тієї справи. Наприклад, так звана Браццавільська група 9-х колишніх французьких колоній в Африці — всі голосували „проти" прийняття китайських комуністів. Зате з-посеред західнього бльоку Британія і три скандинавські країни, між ними й Данія та Норвегія, члени НАТО, голосували за совєтським внеском, а також „за" голосували і Пакістан і навіть Індія, теперішня жертва комуно-китайського агресивного воєнного наступу. Речник Вільного Китаю, який промовляв безпосередньо перед голосуванням, звернув увагу, що саме в теперішньому часі „два бики" спричинили дві гострі загрози вибуху світової війни: один в Карібському обширі, другий в обширі Індійського океану; один з тих „биків" має відвагу поручити, щоб до Об'єднаних Націй прийнято другого, коли насправді треба би викинути з Об'єднаних Націй і того першого „бика". Речник Вільного Китаю Ліо Чісн звернув увагу також, що постійний адвокат Комуністичного Китаю в Об'єднаних Націях, індійський міністер оборони Крішна Менон — тепер відсутній в Об'єднаних Націях, зате керує оборонною війною проти китайських комуністів. — Безпосередньо перед голосуванням Тунісія запропонувала, щоб голосування відбулось окремо над двома точками совєтської резолюції, в яких одна поручала прийняття Комуністичного Китаю, а друга — виключення Вільного Китаю. Валеріян Зорін спротивився цьому і туніський делеґат свою пропозицію відкликав та голосував „за" совєтською резолюцією. Після голосування представник ЗДА Адлей Стівенсон висловив вдоволення, що в цьому році збільшилось число противників допущення Комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, але й Валеріян Зорін, висловивши жаль, що його резолюція перепала, висловив переконання, що в майбутньому таки переможе становище, що „леґітимний" китайський уряд знайде своє місце в Об'єднаних Націях, а „кліка Чіянґ Кай-шека" буде відтіль викинена. В наступному році ця справа напевне знову знайдеться на денному порядку Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй.

Єлисавета II відкрила британський парлямент — таврує Пейпінґ за агресію

Лондон. — Королева Єлисавета II відкрила у вівторок 30 жовтня британський парлямент у традиційному в таких випадках церемоніялі, поїхавши з Бюкінґгемського палацу до парляменту і назад в старовинній оздобній кареті. Королева відчитала 12-хвилинну престольну промову, в якій висловила „потрясення" з приводу комуно-китайської інвазії проти Індії та вдоволення з приводу згоди Совєтського Союзу на розмонтування і вивезення з Куби ракетних баз. Королева заповіла „повну підтримку індійського рішення боронити свої законні кордони". Вона підкреслила „глибоке стурбування Британії з приводу введення на Кубу офензивних ракет" та запевнила, що британський уряд „в порозумінні з своїми союзниками брав якнайактивнішу участь у стараннях поладнати критичну ситуацію, яка настала у зв'язку з тією подією". Королева заповіла, що британський уряд буде в найближчих 12 місяцях підтримувати Об'єднані Нації, докладати старань, щоб осягнути договір про припинення нуклеарних експериментів та щоб осягнути порозуміння в справі Берліну, яке „запевнило б безпеку і свободу народові в Західньому Берліні". Щодо Спільного Господарського Ринку, то королева заявила, що її уряд „вживе всіх зусиль, щоб теперішні переговори довести до успішного завершення, сприйнятливого для парляменту". За британською конституцією і традицією — престольні промови британських монархів віддзеркалюють політику уряду та насправді є приготовані кожночасним прем'єром. Після того, як королева від'їхала, прем'єр Мекміллен виголосив промову по лінії накресленій в престольній промові, після чого розпочалась дебата.

ПАНАХИДА НА ГРОБІ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Мюнхен (вл). В третю річницю вбивства сл. п. Степана Бандери зібралися біля його могили понад 200 українців з Мюнхену і околиць, щоб вшанувати пам'ять покійного та молитись за його душу. Панахиду відправили о. канцлер Томашівський та о. І. Леськович. Промову над гробом виголосив ред. Д. Чайковський, який у своєму слові підкреслив, що українці мусять бути вдячні Богові за його ласку і за виявлення у такому короткому часі перед усім світом вбивців визначного сина українського народу.

У СВІТІ

• **Новий амбасадор ЗДА в Парижі,** Чарльз Болен, передав вірчі грамоти президентові де Ґолеві на спеціяльній урочистій церемонії. Обидва державні мужі виголосили при цій нагоді промови з підкресленням історичної приязні між ЗДА і Францією, яка проявляється в нинішній кризі повною взаємною солідарністю.

• **В Одаварі в Японії** скінчилася в минулому тижні 5-денна конференція Моральної Відбудови світу. Приявними було 1.000 делеґатів з 41 країн. Головною ціллю конференції було створити таку „моральну концепцію для всіх народів Азії", яка була б краща, тривкіша і атракційніша для азійських народів, ані ж комунізм, репрезентований теперішнім режимом в Пейпінґу. Учасники конференції висловлювали переконання, що за яких 5 років „комунізм в Азії перестане бути модним" і стане анахронізмом.

• **В Об'єднаних Націях** наймолодшою жінкою - дипломаткою є 23-річна Тонія Моффат з Австралії, член Адміністраційно - бюджетової Комісії. Крім того, що Монія Моффат не цурається різних розваг, що їх дає Ню Йорк та зокрема часто грає в тенніса, вона пильно студіює адміністраційно - фінансові проблеми і турботи ОН. Вона скінчила університет в Мельбурні та була минулого року стипендіяткою в університеті в Бонні. Вона має дістати призначення на третього секретаря австралійської амбасади в Західній Німеччині.

• **Енріко Маттеі,** 56-літній найбільший італійський нафтовий промисловець, згинув в минулу неділю у катастрофі слабного літака, який вибух за сім миль від Мілано. Крім нього згинули ще пілот і ще один визначний промисловець. Поліція переконана, що це був плановий терористичний атентат, виконаний членами французької Тайної Військової Організації, яка прислала була тому італійському промисловому магнатові присуд смерти за те, що він підтримував альжирських арабів в їх змаганні до незалежности.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays, (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Символ 1-го Листопада

Сорок чотири роки тому, 1-го листопада 1918-го року, молодий вояк повісив на львівській ратуші синьо - жовтий прапор. Але він зробив це з думкою не тільки про Галицьку Землю між Сяном і Збручем, а про всю Україну, аж по Дін і Кавказ. І коли 1-го листопада проведено у Львові збройний переворот, який замінчив 146-річний період австрійської окупації, то зроблено його в ім'я не обласного галицького, а в ім'я всеукраїнського патріотизму. Тому Листопадовий зрив, що його щорічно святкується по усіх українських громадах у вільному світі, є святом соборницьким, в якому віддзеркалюється історичний вияв стихійного гону також західніх українців до всеукраїнської державности. І коли тут, у З'єдинених Державах, традиція щорічного святкування 1-го Листопада закоренилась особливо глибоко, то це логічно і зрозуміло: хоч за першого українського поселенця в Америці, записаного в хроніці американсько - української громади, вважається Агапія Гончаренка, більшість цієї громади з часом створили таки західні українці, які єднали свій найглибший сентимент до своєї вужчої Галицької Батьківщини з всеукраїнським патріотизмом. Акт 1-го Листопада у Львові був би неможливий без попереднього проголошення суверенної Української Народної Республіки 22-го січня 1918-го року, і він найтісніше пов'язаний з датою 22-го січня 1919-го року — актом проголошення української Соборности.

Військові історики займаються суто військовим аспектом проведеного в дні 1-го листопада збройного перевороту, і підкреслюють майстерність та precизність у роззброєнні австрійських залог у Львові і в усіх провінційних містах, в мирному перебранні влади в українські руки. Політики вказують на історичний прецеденс, створений тим актом, — на якомога найкраще, найвиразніше і найяскравіше проведене тоді волею і силою західніх українців їх самовизначення — із зброєю в руках. Однак, для української громади у вільному світі акт 1-го Листопада має — як і дата 22-го січня 1918 і 1919 рр. — значення куди глибше: значення символу перетворення підлеглого чужій владі й чужим експериментам народу в новітню повноправну, свідому свого імени і своїх прав націю.

Саме до такого усамостійнення українського народу — і державно - правного і духового — не могли допустити його сусіди, що єднали і по нинішній день єднають свої територіяльно - імперіялістичні апетити з підходом до українців, як до нижчої породи. І тому 1-ий Листопад став вступом до кривавих тритижневих боїв за Львів, вступом до 9-місячної війни в краю, аж поки під натиском узброєної Францією армії Галлера геройська Українська Галицька Армія не була примушена 16-18 липня 1919 року перейти річку Збруч, не в утечі з поля бою, а в продовжуванні визвольної боротьби. Вона тривала під соборницьким гаслом „через Київ до Львова". Цієї мети не вдалося осягнути. Сьогодні і Київ і Львів перебувають у соборній неволі, з фікцією державництва, яка служить новим окупантам для легшої колонізації, експлуатації і русифікації всіх українців — від Сяну по Дін.

Але символ 1-го Листопада і 22-го Січня залишився живим і дійсним, і воєнна програ не змогла вже завернути української нації на позиції безвольного народу. Визвольна війна продовжується, тільки методи змінились. Теперішня ситуація в Україні не означає того, що Україна вирeклася своєї державницької волі. І хоч у Львові ніколи ще не було стільки москалів, як тепер, Львів завжди належатиме Україні, а не Московщині. Із побільшуванням числа років, що ділять нас від 1-го Листопада 1918-го року — його символ не слабшає, а кріпшає. Над львівською ратушею маяли від листопада 1918-го року різні прапори — трьох окупантів, — проте, раніше чи пізніше замає і маятиме над ним уже вічно таки жовто - блакитний прапор.

Перфідна Москва

В історії нових часів, передусім у хроніці 1960-их років жовтень 1962-го року із актуальною справою Куби, зокрема у зв'язку із реакцією Москви на виявлені президентом Кеннеді факти незаперечної наявности інстальованих на Кубі російськими техніками далекосяжних ракет, наступальної і загрозливої для ЗДА й інших країн Західньої гемісфери зброї, — буде записаний, як один широкий показ совєтської перфідії і брехні.

Твердження президента Кеннеді про наявність такої зброї, проголошені в понеділок 22-го жовтня, були на другий же день категорично заперечені совєтським урядом в опублікованій ним 23-го жовтня заяві. „Совєтський уряд — підкреслювано кількома наворотами в тій заяві — пішов назустріч просьбі кубинського уряду про подання Кубі допомоги озброєнням ... Це озброєння і військова техніка призначені виключно для цілей оборони". Після опублікування цієї заяви, у зв'язку із встановленою президентом Кеннеді бльокадою проти довожування агресивної зброї на Кубу, в СССР і в інших країнах комуністичного бльоку розгорнулася шалена антиамериканська кампанія. Часописи, радіо, промовці на зборах засуджували „злочинні дії американської вояччини", „американських агресорів", по містах і селах організовувано бурхливі антиамериканські демонстрації. В офіційних совєтських органах твердження президента Кеннеді про наявність совєтських далекосяжних, загрозливих для безпеки ЗДА ракет на Кубі визначувано дослівно, як „грубу брехню Вашингтона", як „бридкі вигадки", намагання „бити правду" з допомогою „фальшивих до дикости версій" і т. д.

В подібний спосіб зареагувала на ствердження президента Кеннеді також і совєтська делегація в Об'єднаних Націях, очолювана Валеріяном Зоріним. Цей голова делегації великої держави, виступаючи на форумі Ради Безпеки ОН, не завагався визначати виявлені президентом Кеннеді незаперечні факти, як „голословну брехню", „наскрізь фальшиву і брехливу тезу", і таврувати при тому ЗДА і їх Президента за „глибокий цинізм". На всякі лади цитував Зорін офіційні заяви совєтського уряду, в яких стверджувалося, що Совєти „не постачали і не постачають на Кубу ніяких наступальних агресивних родів зброї", що „брехливі твердження президента Кеннеді про їх наявність на Кубі пущено для прикриття ... американських агресивних дій у відношенні до Куби". Що більше, виступаючи на сесії Ради Безпеки 25-го жовтня у відповідь на задемонстровані головою американської делегації в ОН Адлесм Е. Стівенсоном, зроблені з літаків фотознімки розбудовуваних на Кубі ракетних баз, Зорін назвав „фальшивками американської Центральної Розвідчої Агенції". Заперечував наявність совєтської наступальної зброї на Кубі і сам Хрущов у своєму листі до президента Кеннеді, датованому днем 27-го жовтня ц. р. В цьому листі він стверджував, що совєтські „засоби ... були заінстальовані на Кубі ... тільки для оборонних цілей".

І раптом, після того, як президент Кеннеді у відповідь на перфідний лист Хрущова наказав покликати летунські резерви, — уся совєтська пропаганда про американську „ложь", „измышления" і „фальшивки" тріснула, як миляна банька. У своєму другому листі, вже з 28-го жовтня, Хрущов підтвердив не тільки наявність совєтських „відомих страхітливих родів зброї" на Кубі, але й обіцяв їх розмонтувати і забрати назад до СССР.

Признаючи цим своїм вимушеним сальто - мортале, що вся совєтська реакція на американські заходи в справі Куби була суцільною брехнею, Хрущов виявив не тільки всю глибінь цинізму совєтської дипломатії у її „взаєминах" з вільним світом, але й всю безодню перфідії у відношенні до власного населення, що його він ошукував і ошукує з допомогою грубої і нахабної брехні.

Андрій Кігічак

„О, НЕЗАБУТНІЙ ЛИСТОПАДЕ!"

Писав колись поет Роман Купчинський:

„О, незабутній Листопаде,
Пройдуть століття, пройдуть віки,
А Ти над нами меш стояти,
Мов тінь Господньої руки".

Першолистопадова ніч 1918 року була окутана чимось таємничим, дивним і тривожним. У цю ніч задивились ген-ген, далеко задумані, пусті вже поля. Насторожилися биті шляхи, неначе очікуючи, коли рушить ними народ український. Заслухались у віками нечувану пісню столітні ліси, з яких облітало пожовкле листя.

Застигли в хвилях олов'яних, нічних хмар сповнені поваги шпилі гордої Чорногори та дрімучого Бескиду. На них неначе якась невідома сила поклала печать свого духа, що витав тієї ночі над Галицькою волостю. Цей Дух віщував світові, що має статися щось величне, давно очікуване.

А коли з-за хмар вилиння білолиций місяць, то й він побачив щось небувале. З верхів Карпат, із нетрів Чорногори гнався на білому коні таємничий вершник у княжівському шоломі, у місячному срібному сяйві променював золотом його панцер, при боці гострий меч, а в руці довгий сталевий спис. Не знати, чи це був Архистратиг Михаїл, чи святий Юрій. Але ж бо був красунь, красунь, якого ні пером описати, ні мовою змалювати!

І їхав він із села в село, з оселі в оселю, горами та долинами Галицької волости, приставав на мить, щоб постукати у віконце під селянською стріхою, побудити газдів і про щось коротко їм сказати. Не всі спросоння зрозуміли, що він говорив. Згадував про Україну, вказував рукою на битий шлях і перестерігав, щоб не проспали, не прогавили слушного часу, бо прийшла пора, яка скоро не повториться.

І почали бити по селах у глуху північ дзвони. В маленьких віконцях селянських хат заблимали слабенькі світельця, неначе зірки на нічному фірманенті. Забряжчали у дверях старосвітські засуви, заскрипіли ворота, почали виходити на дорогу люди. І вже цілу ніч світилися вікна по „плебаніях", громадських урядах та в школах.

Вийшли зразу юнаки, а за ними сивоголові батьки й матері, які добре зрозуміли, про що говорив і до чого закликав таємничий їздець. Тож благословляли старі дітей своїх на Велике Діло, і ніжи пішли. Серед нічної тиші гинув, на битому „цісарському" гостинці відгомін рівних вояцьких кроків. Батьки й матері довго не верталися до хат, вслухаючись у ритм кроків своїх синів. Це була їхня мрія діждатися тієї хвилини.

А заки ті сини дійшли хто до найближчого повітового містечка помагати установляти українську владу, а хто аж до Львова, дух таємничого їздця вже був біля полковника Вітовського, з тією жменькою одчайдухів, що голіруч роззброювали казарму за казармою, наставляли стійки біля колись австрійських, а тепер уже українських державних установ. І ще сонце не зійшло, а над львівською ратушею уже лопотів золото-блакитний прапор.

А карпатські звори та бори, що мовчки вслухувались у містерію Листопадової ночі, на світанку заговорили. Голосно розмовляли з вітром дуби, буки та явори про щось радісне та величне. Про щось лячне і тривожне шепотіли смереки та ялиці. Але мовчали чомусь червона калина та плакуча берізка. Може не мали вони відваги каламутити повного надій настрою сусідів, твердих, несантиментальних дубів, буків та яворів. Може в шумі лісу причулось їм, що ще поллється за жадану Волю червоними струмками стрілецька кров. „Немає нічого без жертв", — промовив кремезний, твердий граб.

„Під ноги нашим борцям кину я свої червоні ягідки", — залебеділа калина.

„А я, — додала скромно берізка — жертвую себе на білий хрест на могилі Того Першого, хто впаде за Волю"...

Минуло 44 роки від того дня, коли вони пішли назустріч сонцю золотому.

ПРАПОР УКРАЇНИ

Дві чудові барви, — голуба і жовта, —
Як погідне небо й промені ясні:
Прапор України! — (Це свята любов та,
Що живе у серці у ночі й у дні!)
Небо — це свобода! Промені — це слава!
Символи святі дві в барвах дорогих!
Дві живі ідеї! — (Кожен край-держава
Береже їх вірно, бореться за них!)
В буревіях лютих, у важку негоду,
Як побачу в небі хмари й блискавки,
Розумію-знаю: все так за свободу
У боях змагались наші вояки!
Листопад і грудень... Січень... Місяць кожен...
Від гарматніх гуків бурилась земля...
Наступав народ наш на ярмо вороже:
Бився за свій прапор, за свої поля!
І... як хліб їм мовчки дома, чи в гостині,
У пошані щирій я клоню чоло:
З голоду конали ж люди в Україні,
Бо на хліб свій зерна дома не було!
Все ж народ не вимер — перебув те горе,
Бо не тільки хлібом наш народ живе:
Славою живемо! — (Враг нас не поборе!)
Покоління буде все рости нове!
Вірою живемо! — Віримо в майбутність!
(Юдин крик зрадливий згине: „...просто бий!")
Українські люди бережуть могутність:
Прапор України жовто-голубий!!!
І навік дві барви, — голубу і жовту, —
І святі ідеї (кожному ясні!)
Будемо любити! І святу любов ту,
Боронитимемо в мирі й у війні!!!

МАРІЯ Я. КОСОВИЧЕВА

А. Залізний

МАДЯРСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

(Пригадка на шості роковини)

(3)

Маршала Тіта з Югославії не можна зачисляти до приятелів Мадярської революції, але не можна також відмовити йому знання СССР. Через кілька місяців після мадярського зриву, в розмові із журналістами, він сказав, що Імре Надь донині сидів би спокійно в Будапешті, якби ЗДА та всі інші держави визнали його уряд де юре. Цим хотів маршал Тіто сказати, що навіть такий жест збоку вільного світу — без одного пострілу міг би забезпечити успішне закінчення Мадярської революції.

Можна тільки приблизно уявити собі, перед якими складними проблемами став би СССР, якби Мадярська революція успішно завершилась, але від цього тяжкого іспиту виручили його несвідомо і безінтересовно учасники суезької виправи, докпавши до неї більше як 600 мільйонів долярів та поважне число забитих і поранених вояків на єгипетському побойовищі. Суезька війна становитиме клясичний приклад, якими манівцями може піти політика західніх держав і до яких катастрофічних наслідків вона може привести, якщо нею керуватимуть невірні поняття про реальні діючі сили у Східній та Середній Европі.

Все ще належить до доброго тону на Заході обвинувачувати Об'єднані Нації в бездільності під час мадярської кризи. Але звідкіля могли набратися ОН сили для виступу проти СССР, коли в їхніх членів не було ні волі, ні охоти до цього? Радше на членів ОН, як на саму організацію, належить спрямувати цю критику. Те, що Об'єднані Нації, як організація, яка схвалює резолюції і реєструє світові події, діяли справно під час Мадярської революції, видно з їх постанов, звернень і деклярацій з 4 і 5 листопада 1956-го та 12-го грудня 1957-го року. Наводимо в дослівному перекладі ось таку резолюцію:

„Загальні збори ОН 1) заявляють, що вжиттям сили проти мадярського народу СССР порушив політичну незалежність Мадярщини; 2) осуджують уряд СССР за порушення статуту ОН, за позбавлення Мадярщини волі, незалежности та за відібрання від мадярського народу можливости користати з основних людських прав; 3) поновлюють свій заклик, щоб Совєтський Союз припинив всякі форми інтервенції у внутрішні справи Мадярщини; 4) закликають СССР негайно вивести свої війська з Мадярщини і привернути політичну незалежність цій країні".

Це резолюція — без заміту. Трагізм починається від небажання членів ОН проводити ці постанови в життя. Щороку на порядку нарад в ОН стоїть точка про Мадярську революцію. Наслідків з цього немає жадних, хібащо це є щорічною пригадкою світові про насильство, яке вчинила Москва над Мадярщиною.

Мадярська революція повинна бути предметом поважних дослідів, головно поневолених народів. Приймаючи дуже правдоподібне твердження, що війни не буде, бо сучасна атомова зброя має для всіх страшну руйнуючу силу, виходить, що всі російські колонії мусять всю свою увагу зосередити на революції, як на єдиному засобі, який зможе принести їм волю.

Вигляди на успіх революційного зриву в будь-якій сателітній країні або в СССР не є такі малі, як на перший погляд виглядало б. Навіть така розмірно невелика країна, як Мадярщина, мала великі шанси позбутися московської неволі. Майбутня чи майбутні революції, правдоподібно, будуть спонтанні і стихійні, при дуже великій вибуховій силі. Мадярський приклад показав, що ця стихія, овіяна загально - національним почуванням, поведе націю чи нації до бою дорогою до моменту, коли керму правління перебе руть особи або гурти, які вийдуть з їх гущі.

Мадярська революція здемаскувала і дуже підважила деякі міти, що їх наполегливо насаджували в західньому світі носії білого і червоного російського імперіялізму.

Перший міт твердить, що комуністичні режими в сателітних країнах та в СССР вже запустили глибоке коріння, байдуже, якими засобами це осягнено. Тому треба визнати теперішній політичний стан у Східній та Середній Европі як стабільний, не морочити собі голови поневоленими народами, а спокійно чекати. Може за 50 або 100 років комуністи перейдуть еволюційний процес і їх режим стане подібний до режиму якоїнебудь західньої держави. Таким є політичне „Вірую" дипломатів одного типу, які поручають терпеливість і виключають війну проти СССР. На ділі, мадярський комуністичний режим, дбайливо вирощуваний Москвою 12 років, розсипався в порох впродовж не цілих трьох годин вночі 23-го жовтня 1956 р.

Другий міт каже, що прагнення народів за залізною завісою до волі і державної незалежности, внаслідок довголітнього гноблення і неможливости проявити себе чимбудь назовні, як не завмерло цілковито, то стало такою непоказною силою, що не варто його брати до уваги в політичних комбінаціях. Його належить залишити в спокою і дозволити йому зійти до гробу разом із генерацією, яка пам'ятає інші часи. Мадярський приклад показав, що споконвічний закон, за яким після тиранії завжди приходить революція, має силу і в наших часах. Прагнення до волі і незалежности, загнане брутальним насильством у глибоке підземелля, спалахнуло на Мадярщині таким могутнім вогнем, що спалило, як павутину, всі перегороди між суспільними клясами і протягом кількох годин перетопило їх в суцільну, національну одноту, яка не завагалась дружно боронити рідний край проти Москви.

Третій міт, якого найдовше хотіла б Москва втримати при житті, зводиться до твердження, що молодь і робітництво завжди і всюди піде з комунізмом і буде вірне комуністичним ідеям. Мадярська молодь і робітництво отряслися в жовтні 1956-го року в короткому часі з комуністичної індоктринації, виразно зрозуміли суть московського імперіялізму і знайшли свій національний шлях. Першою на барикадах була молодь, а останніми зійшли з побойовища робітники, яким довго не могла дати ради совєтська артилерія, аж їхній опір зломили бомбові літаки з найсильнішими бомбами. Не маємо права сумніватися, що в слушний час так само діятимуть молодь і робітництво поневолених народів.

Хоч це звучить дуже дивно, на захист мадярської революції не виступили чинно гомінкі західні демократії, а зробив це совєтський — переважно український — вояк, який ризикував своїм життям, переходячи до мадярських повстанців і віддаючи їм зброю, а часами і танк.

Коли на українській території опинилися великі маси депортованих мадярських громадян, в тюрмах або військових бараках в Стрию, Коломиї, Мукачеві і Ужгороді, то — як каже вище згаданий звіт ОН — вони знайшли в місцевого населення щире співчуття і поміч поза плечима совєтської влади. Депортовані діставали нелегальними дорогами вістки про події на Мадярщині і в Совєтському Союзі. Вони мали змогу писати листи до своїх рідних, і ці листи завжди доходили на вказані адреси, поминаючи цензуру і державну пошту.

Українська нація не має причини соромитися за свою поведінку супроти мадярського народу під час кризи в 1956-му році, але мусить рішучо відкинути московську версію, що Мадярську революцію викликали „агенти західнього імперіялізму", а також не менше абсурдний західній її варіянт, що цей революційний зрив спричинили паліі, але без почуття відповідальности і застанови, мадярські патріоти.

(Кінець)

Збройні сили ЗДА

Кубинська криза заактуалізувала комуністичну небезпеку, яка загрожує вільному світові. Хрущов хвалився, що він має такі ракети, якими може з території СССР бомбити кожну частину земної кулі. Совєтський шантаж може деморалізуючо вплинути на вільні країни, які ще не мали нагоди переконатися, що Москва не говорить правду коли оцінює вартість своїх збройних сил.

Та уряд ЗДА не настрашився совєтських погроз, і президент Кеннеді зарядив бльокаду Куби. Ця бльокада в значній мірі виявила силу й слабість совєтської зброї і зірвала з Хрущова маску, як з провокатора, який погрожує Вашингтонові атомовою війною, але сам її боїться.

У зв'язку з кубинською кризою варто навести деякі дані про збройні сили ЗДА, якими можуть вони протиставитися комуністичній агресії.

Америка має в бойовому поготівлі великі збройні сили на землі, воді і в повітрі. Так заявляли представники Департаменту Оборони в Конгресі, коли ухвалювано оборонний бюджет, який у цьому фінансовому році становить — $48.1 більйона. Протягом останніх десятьох років ЗДА витратили на свою оборону казкову суму — $459.6 більйона. Як бачимо з бюджетового проєкту на фінансовий рік, який почнеться 1-го липня 1963-го року, витрати на оборону мають значно збільшитися.

Наземна армія ЗДА має 16 дивізій, 65 протилетунських батальйонів і стільки ж батальйонів протиракетних. Стан армії в червні цього року становив — 1.081.000 активних вояків і 624.800 резервістів, з чого 355.000 членів Крайової гвардії і 266.500 резервістів армії. Армія має 5.960 активних військових літаків, в тому числі 2.834 гелікоптери.

Могутню бойову силу являє американська морська фльота, яка складається із 898-ох кораблів, в тому числі 395 бойових. На 18 літаконосцях розміщено літаки для поборювання ворожих кружляків, нищильників та іншого роду кораблів, а також літаки для поборювання ворожих підводних човнів. Крім того фльота має 53 патрульні і алярмові ескадрилі літаків.

При фльоті є три дивізії морської піхоти і три ескадрилі літаків морської піхоти.

Людський стан морської фльоти: 666.000 активних моряків і 190.000 вояків морської піхоти. Всього фльота має — 9.297 літаків, в тому числі — 7.440 оперативних і 1.857 допоміжних.

Летунство складається з 37-ох стратегічних ескадриль, 18-ох оборонних і 42-ох тактичних. Крім того має летунство 67 ескадронів літаків, що мають своїм призначенням постачати пальне далекосяжним бомбовикам, 30 транспортових ескадриль і 37 ескадриль спеціяльного призначення. В летунстві служить 887.664 летуни. Оперативних машин має воно 15.046, а всіх разом — 16.390.

Департамент Оборони плянує розбудовувати могутність З'єдинених Держав так, щоб у 1967-му році число далекосяжних бомбовиків типів Б-58 і Б-52 з ракетами „гавнд дог" і „скайболт" становило 700, а далекосяжних керованих ракет — 1.000. Число атомових підводних човнів із ракетами „поляріс" має збільшитися до 41, а число ракет „поляріс" до понад 650.

Джордж Магон, конгресмен-демократ з Тексасу, член Комісії збройних сил, заявив у Конгресі, що в 1967-му році військова потужність Америки буде в три рази більша, як є тепер. Джордж Магон, який очолював групу конгресменів, що спонзорували оборонний законопроєкт, сказав, що теперішні збройні сили Америки направду мусять викликати у ворогів жах і у друзів пошану.

Представники американських збройних сил вже не раз заявляли, що перша і друга світові війни заставали ЗДА непідготованими: без армії і без зброї. Навчені досвідом, ЗДА, як бачимо, добре розбудували свою армію, фльоту та летунство, і мають також великий запас атомової зброї, різних ракет і бомб.

Хрущов і його кліка, які мріють про завоювання вільного світу, напевно знають про все це і побоюються, що в новій світовій завірюсі можуть втратити все, що досі загарбали.

Борис Антоненко-Давидович

ЗА ШИРМОЮ

РОМАН

(24)

Малий Вася, сидячи поруч матері, жваво уминав ковбасу і для зручности порати її взяв рукою з виделки шматок і притьмом поніс до рота. Ніна Олександрівна відразу ж зауважила йому:

— Ковбасу їдять виделкою! Підтягни серветку.

Стара взяла ложку, готуючись їсти суп.

— А ви, Одарко Пилипівно, чого? Прошу! — запросила свекруху Ніна Олександрівна.

— Спасибі, мені щось не хочеться.

— Чого це ти, справді, мамо? — підозріливо глянув на матір Олександер Іванович, якому відмова матері видалась занадто вже демонстративною і недоречною: — Візьми! Ковбаса таки дуже смачна, — підсунув він до матері тарілку з ковбасою, щоб мерщій затушувати материну нетактовність, але було пізно. Ніна Олександрівна ображено відвернулась від свекрухи.

— Це тому, що це я привезла цю ковбасу. Я ж розумію! — і Ніна Олександрівна важко зідхнула: — Ну, що ж, — на милування нема силування!..

Вона знизала плечима, даючи цим зрозуміти, що, мовляв, вона все зробила, щоб було добре в домі все! Але що вдієш з такою скаженою вдачею?.. — і взялась уже без захоплення доїдати ковбасу.

Одарка Пилипівна, що була принишкла на своєму місці, раптом заворушилась. Вона несміливо простягнула над столом руку й тремтячими, неслухняними пальцями взяла шматочок ковбаси, довго вибираючи, щоб узяти найменший. Ніні Олександрівні кортіло дуже зауважити свекрусі, що брати слід виделкою, а не лізти в тарілку пучками, а подруге, нема чого длубатись і вибирати: тут не базар! Та, глянувши на похмуре лице чоловіка, вона стрималась.

— Я — маленький, — ніякою промовила, ніби перепрошуючи, Одарка Пилипівна. — Мені щось болить там, коли я ковтаю...

Цього облудного крутійства Ніна Олександрівна вже не могла стерпіти.

— Та що там „маленький"! Накладіть собі так, щоб наїстися і — все! Не розумію, навіщо всі ці фокуси!

Олександер Іванович їв, не підводячи від тарілки очей ні на матір, ні на дружину. Йому зовсім уже не хотілося їсти, і він їв мляво, — аби щось робити. З того дня, коли випадково натрапив на розмову матері з Жучкою, він почав придивлятись до матері й став з нею помітно лагідніше обходитись. Йому було жаль старої, самітність і тугу якої він уперше тоді побачив. І сьогодні спочатку він образився в душі на дружину за неї, але поведінка матері під час обіду йому дуже не подобалась. Справді: то визивно відмовитись від ковбаси, яку не вона купила, а привезла дружина, то відразу, як дитина, передумати й узяти!.. І потім це прибіднювання: „Я — маленький", немовби тут хтось, він чи дружина, шкодують для неї, будуть стежити, скільки вона візьме собі! Фе, як це негарно!..

Важку неприємну мовчанку, що зайшла в кімнаті, порушив Вася. Впоравшись із своєю порцією, яку йому приділила мати, й, мабуть, сподіваючись, що йому може дещо перепасти ще й від баби, він почав заохочувати її:

— Бабо! Їж! Їж! Усю їж!

— Годі! — грізно спинила його Ніна Олександрівна.

І раптом Одарка Пилипівна гучно гикнула, і відразу ж за цим з рота їй почулися часті спазматичні горлові звуки.

Вася широко розплющив очі, роззявив ротика й закричав:

— Бабо, не смійся!

Ніна Олександрівна з подиву й обурення аж випустила з рук виделку.

— Подавилися, чи що, Одарко Пилипівно? — скривилась вона, не маючи сили приховати своєї відрази.

Мати міцно затулила кощавою рукою рота, з якого все ще виривались звуки, немов би їй щось клекотіло в горлі, й рвучко підвелась. Брязнула об тарілку виделка, впав на підлогу ніж, здригнувся стіл, аж захлюпався в каструлі суп, хлюпнувши на білу скатертину, й гучно ринув одсунутий геть стілець. Олександер Іванович здивовано глянув на матір. Мати, плутаючись у довгій сукні й ніби заточуючись, швидко вийшла з кімнати.

— Вже. Певно, щось з'їла недобре, — сказала вже заспокоєно Ніна Олександрівна й великодушно заходилась прибирати після свекрухи на скатертині неперековані шматочки ковбаси та хліба. — І навіщо Одарка Пилипівна наїдається перед обідом! — сказала вона, сідаючи на стільця, і знову, як довготерпелива мучениця, важко зідхнула.

Олександер Іванович пильно подивився на двері, через які вийшла мати, і мовчки взявся за суп.

Іван Поритко

СОРОК РОКІВ ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ ВОЄННИМ ІНВАЛІДАМ

До другої світової війни опікою над українськими інвалідами займався спершу Український Горожанський Комітет, згл. його Секція Опіки над інвалідами, яку засновано 30-го травня 1921 року. Та Секція у Львові мала домівку для 35 інвалідів, які всі були в лікуванні. Фонди Секція отримувала від УГКомітету.

В дні 8-го листопада 1922 року зорганізовано окреме Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами (УКТОНІ), яке завдяки тільки постійній жертвенності українськоог громадянства змогло сповнювати свої відповідальні завдання.

До 1924 року матеріяльні засоби допомоги були оперті майже виключно на пожертвах української американської еміграції. Із-за високости курсу доляра краєві пожертви були майже без вартости. В тім часі в Домі Інвалідів утримувано постійно 50 інвалідів.

Щойно в1926 році УКТОНІ зросло до поважної установи. Справою забезпечення воєнних інвалідів зайнялися ширші кола української суспільности ,а до проводу товариства увійшли в більшості старшини УГА. Завдяки устійненню валюти піднеслася жертвенність самого краю. Збірки з запалом переводили молодечі організації, фонди на допомогу нашим учасникам визвольної збройної боротьби сильно зростали. Господарка майном УКТОНІ плянувалася на дальшу мету.

В 1927 році зареєстровано до допомоги 724 інвалідів та переведено оцінку їх працездатности. З того часу реґулярно виплачувано 379 інвалідам, що виказували 35—100% непрацездатности, місячні ренти на загальну квоту 7,000 зл., а 345 інвалідів з нижчою оцінкою непрацездатности з браку фондів не виплачувано постійних рент тільки уділювано одноразових допомог. При поширенні діяльности УКТОНІ ідея будови Дому Інвалідів набрала конкретних форм і закуплено нерухомості, в яких ульоковано зібрані на будову ДІ фонди. В тім часі Товариство сильно розбудовано. В акцію допомоги включилося все українське громадянство, а зокрема молодь, що зорганізовано і з ентузіязмом співпрацювала в несенні помочі недавнім учасникам нашої визвольної боротьби.

УКТОНІ оперто на членах і їх членських місячних внесках. Місячний членський внесок виносив півзолотого, при тисячах членів, ці внески давали великі фонди. По повітах організовано філії УКТОНІ. Річний буджет переходив 200,000 золотих, та цей буджет був реальний, бо опертий не лиш на пожертвах, але на членських внесках.

Як бачимо з повищого, то опіка і допомога нашим інвалідам була на рідних землях добре зорганізована, а до того ще доходила значна поміч українських громад в ЗДА і Канаді, яку організували такі товариства: Об'єднання, УНСоюз, У.Р.Союз, Оборона України, Єпископські Гр. Кат. Консисторії у Філядельфії і Вінніпегу, а зокрема Українські Стрілецькі Громади щорічно переводили успішно листопадові збірки.

По другій світовій війні немає змоги опікуватися рештками наших інвалідів на рідних землях, за те опинилась значна кількість українських інвалідів на чужині, збільшена інвалідами з нових військових формацій (УПА і 1 УД УПА). Рухливіші одиниці з-поміж кол. українських військовиків зорганізували в Німеччині Союз Українців Воєнних Інвалідів (СУВІ). Зареєстровано 600 воєнних інвалідів. Та СУВІ не могло серед скитальців, які самі потребували помочі, вібрати фондів на заспокоєння найпекучіших потріб найнещасливіших з-посеред нещасних наших людей на скитальщині. З українськими громадами в Америці не було ще зв'язків та і по наладженні їх допомога інвалідам і немічним кол. українським воякам до 1953 року була тільки доривочна. Щойно в 1953 році комбатантські організації відновили загальні листопадові збірки. Тоді створено Суспільну Службу Комбатантів, зложену з представників таких організацій: ОбВУА, Братство кВ 1 УД УНА і пізніше Об'єднання к. Воянів УПА.

Суспільна Служба Комбатантів, виконуючи своє відповідальне завдання, наладнала постійну і систематичну допомогу кол. українським військовикам. Зі зібраних фондів у листопадових збірках серед українського громадянства приділяє дотації до розподілу СУВІ в Европі, зосереджено координує поміч і на інших континентах, приділяє сталу допомогу тяжче пошкодженим, головно безрідним, іншим уділяє доразові допомоги, головно на закуп протез і т. п., а також пересилає посилки кільканадцятьом інвалідам за „залізну заслону".

За 9 років Суспільна Служба Комбатантів зібрала круглo 90 тисяч долярів, з чого досі уділено допомогу нашим інвалідам на кр. 70 тисяч долярів, з якої користало 485 інвалідів, а то: 66 інвалідів з армії УНР і УГА, 101 з 1 УД УНА, 10 з УПА, 12 з Українського Визвольного Війська, 1 з Карпатської Січі, 11 вдів по українських вояках, 79 вояків - українців з нім. формацій, 24 з інших армій. В 1955 р. користало з допомоги ще 66 к. вояків, які в міжчасі виїхали з Німеччини, головно до ЗДА і вони в більшості опинилися під опікою Суспільної Служби Комбатантів.

Тепер в Европі проживає ще 346 потребуючих нашої помочі і за них ми мусимо пам'ятати. Та кількість потребуючих нашої помочі кожного року збільшується. Кільнадесять безпосередніх учасників збройної боротьби за волю України старіються, наймолодші з них це 65-літні і з роками стають немічними і самі вже на свій прожиток працювати не зможуть. Нашим священним обов'язком є допомогти їм прожити останні роки.

Більшої допомоги вимагає невідрадне животіння наших інвалідів, на це потрібно більших фондів. У листопадових збірках пересічно річно осягається 10 тисяч долярів, а на мінімальну допомогу потрібно бодай 20 тисяч.

На протязі дев'ятьох років відновленої організаційної помочі нашим інвалідам всі наші комбатантські організації жертвенно виконували обов'язок допомоги кол. своїм товаришам по зброї; найуспішніші збирачі по Відділах: д-р В. Грицина, Гартфорд, пі Н. Лозинська, і інж. А. Артимович, Шікаґо, полк. Д. Жупань, Дітройт, д-р О. Угринюк, Нюарк, д-р І. Козак, Ню Йорк, сотн. С. Гнатківський, Амстердам, Дм. Максимів і М. Куцин, Рочестер, полк. Т. Шкарупа, Клівленд, М. Працьский і інж. І. Черник, Філядельфія, О. Саражман, Честер та і в інших Відділах віддано працювали в користь інвалідів побратимів

Поза комбатантами своїми збірками скріпляли допомогу кол. борцям збройної боротьби за Україну громадяни: о. В. Танчак, мґр. Т. Рудницький, Пасейк, д-р. З. Пілі, Трентон, О. П. Іваків, Когове, п-і Ірина Левицька, Елизабет, Юрій Німилович, Індіянополіс, Стефан Стефанів, Флінт, В. Максимчук, Балтімор, В. Литвинка, Джерзі Сіті, Василь Боднар, Трой, В. Гірний, Бінґгемптон, П. Заліба, Істон, Вас. Головчак, Вилмінгтон, Іван Хома, Колчестер, М. Гречило, Милвокі та Відділи УККА в Бріджпорт, Джерзі Сіті, Омага, Небр., Лорейн, Флінт, Трой, і їм належиться велика подяка.

Годиться підчеркнути, що кільканадцять постійних добродіїв наших інвалідів щорічно складають поважніші пожертви на Дар Українському Воєнному Інвалідові, а це шановні громадяни: Всч. Мирон Головінський, аптикар Осип Білоган, п-і Марія Клепачівська, Дмитро і Олександра Мачалаба, п-і Зиновія Ярош, Клівленд, Лев Заяць, Дітройт, Ярослав Михайлович, д-р Роман П. Сивик, п-і Неоніля Кліщ, д-р Володимир Кліщ і др.

На загал не багато українських організацій присвячує належну увагу цій важній справі, тому треба піднести з великим признанням, що з фінансових установ досі одинока кредитова кооператива „Самопоміч" в Клівленді призначила зі своїх прибутків дотацію $1,000 на допомогу п'ятьом нашим ветеранам - інвалідам з різних військових формацій.

Пекучим нашим завданням є освідомити наш загал, зокрема наші організації про конечність збільшення допомоги інвалідам. В акцію збірок повинні включитися всі свідомі українці, а зокрема наша організована молодь. Потрібно відродити давній звичай на рідних землях, що листопадові збірки були серед всіх основних обов'язків — все на першому місці. Не сміє бути в нас ані одної організації, яка б звертала порожні збіркові списки на Дар Українському Воєнному Інвалідові, та ні одного українця, що в місяці листопаді не причинився б до полегшення невавидної долі наших воєнних інвалідів.

Дар Українському Воєнному Інвалідові

Кожного року в Листопадові Роковини звертаємося до української громади в Америці про матеріяльну поміч кол. українським воякам, — воєнним інвалідам. Робимо це в почутті журби за тих, що у визвольній боротьбі втратили здоров'я та можність працювати. Ними не опікується Українська держава, і допомогу та поміч можуть і повинні вони дістати вільки від нас, — української суспільности у вільному світі.

Від в и с л і д у кожнорічної листопадової збірки узалежнена висота допомоги, яку отримують українські воєнні інваліди. Скількість наших інвалідів тепер, — це півтисячі.

У минулорічній збірці вплинуло пожертв на $ 10,874, і їх вповні видано на допомоги. Суспільна Служба Комбатантів, що займається акцією допомоги, може тільки частинно виконати тяжке завдання опіки. На заспокоєння найконечніших потреб наших інвалідів потрібно зібрати в листопадовій збірці найменше $ 20,000.

Гаряче прохаємо в цьогорічній листопадовій збірці про загальну підтримку та про складання пожертв збирачам усіх Відділів і Станиць наших комбатанських організацій.

Звертаємося до всіх українських організацій, до Духовенства, до преси і до всіх свідомих українців в ЗДА з гарячим проханням включитися в акцію збірки. Відновім добрий звичай на рідних землях, що листопадові збірки були серед всіх основних обов'язків — все на першому місці.

Не сміє бути у нас нікого, щоб звертав порожні збіркові списки на Дар Українському Воєнному Інвалідові.

За Суспільну Службу Комбатантів:
Іван Поритко — голова, **Ярослав Колодій** — заст. голови, **Макар Каплистий** — секр., **Іван Даньківський, Стефан Гула, Шеремета, Михайло Бурчак.**

Адреса: **Суспільна Служба Комбатантів**
1321 W. Lindley Avenue
Philadelphia 41, Pa.

Олександер Вельничук

В ЛИСТОПАДОВУ НІЧ

Він третій із братів іде. Не прощається з всіми хатніми. Так велить конечність.

Він збирається в далеку дорогу, в непевне завтра, в імлисто-синю даль, і він усім рівно належить, а не лише своїй наймолодшій сестрі, котрій усе виговорив...

Спитаються вони підвечір: —Де він? Вона аж тоді має роз'явити ту загадку словом, що вони так часто споминали: на Україну...

Буде досить плачу.

А мати? Що не тоне, не никне в глибинах матірньої любови...

Тому прощається він лише з наймолодшою за гірським селом.

— Коли вернешся?

Він усміхнувся. — Як, — почав — і чогось забракло слова... Коли повернеш? — уперше про це ясніше думає... Він хоче щось певне, велике відповісти сестрі; — і якось дивно самі слова вириваються нервово, уривчасто з його уст: — Як... від Сяну.. до... Дону. — і на цім урвав.

Іде уже самий, а думки так і рояться: Їх багато зійдеться і гарно буде чути, як будуть признаватися: — Я з-над Білого Черемоша; а я з-над Сяну; я з Чернігівщини, а я з Кубані.

∴

Вечір снується синіми димами над безкраїми степами, що є висловом могучости і величі. — Ми степи і Дніпро!

Він сидить в саду коло опустілого хутора. Якийсь неясний жаль огортає його. Саме рік, як він пішов. Далеко від своїх. Далеко від неба рідного, що гралося красками, що давало душі ніч і день, що сприяло радості і голубило жаль.

Далеко від дебрів, смерік, зломів, пошарпаних скель і від потороцених і вивернених бурею ялиць, що німим виразом життя і смерти в зареві поранку і багрі вечора, — стоять смутно й гордо.

Далеко від царинок, що розляглися розлогими цвітниками, — а все в ароматах дзвінків синіх і білих, великих білокремових китиць трилистка, материнки, — і як їх всіх звати?

Далеко від затишнього лісу де вихитує чемериця свою цвітголовоньку від безлічі тайн, де лабуштан своїми синіми збаночками сипле роси каплину, — він теж знахор-парубок чемерички.

У нас п'ють зілля; п'ють, а п'ють! Чи чемериці, чи лабуштану, чи кривозілля, чи корінець із марічок, чи любистка, чи хрестиків із Іванзілля... Хто в нас родиться того в зіллю купають; хто діждеться дівоцтва, чи парубоцтва, той п'є зілля; хто умирає того зіллям змивають, — у нас зілля і зілля і зілля...

Він здрігнувся. Чому саме сьогодні огорнув його такий невимовний жаль за тим всім рідним?

∴

Встав, повів зором по стінах хутора, що з них звисали відлупки, немов по брудному обличчі лишаї і пустився в п у с т и й сад. Його завданням було провіряти цей хутір і шукати зв'язку з частиною своїх.

∴

Північ. Край лісу при роздоріжжі рве хтось зілля і кидає чотирма пімутками на всі сторони. Чи вернеться він?

∴

Глухий гомін на степу. Метнулося козацтво. Десь ніби безкрайній степ засміявся. Десь ніби тирса заплакала; легесенько знеслася мряковина й розпливається у прозорю нічної свіжости.

∴

Ясносиньою шовковою наміткою, посипаною срібнозолотими лелітками зір схилилося небо над розлогими степами й зливається з ними в безконечність; заносить свіжим подихом безмежної волі.

Мчиться кінь. Пристає, вищулює вуха в тишину ночі, ірже тривожно, знову мчиться неспокійно колом, пристає, хилить голову й нюхає окривавлене чоло свойого побратима. — Він лежить у тирсі, снить вічний сон козацької волі. — Повкруг нього червоні дикі маки й сині волошки.

∴

У хаті в кутку зітхнув хтось, піднісся, сів. Мигнула тінь по стіні, р и п н у л и легесенько двері в хату.

— Не спите мамо?

— Ні, не можу.

І я чогось не можу спати: ходила до зілля. Знаєте, мамо, мені снилося...

І одна одній розказували свої дивні сни про своїх рідних. Про тих, які пішли боронити рідної землі, щоб українські люди могли жити у вільній Україні.

∴

Від Сяну до Дону мріють могили, свідки слави і заклик до бою...

У Тант буде переобраний на генерального секретаря Об'єднаних Націй

Об'єднані Нації. — Кубинська криза підвищила персональний престиж діючого генерального секретаря Об'єднаних Націй, бурмійського дипломата У Танта який зумів в тих критичних днях досить зручно лявірувати між ЗДА, Совєтським Союзом та бльоком невтральних країн. Хоч його пропозицію на припинення американської бльокади Куби й поведення переговорів з СССР без згадки про совєтські бази на Кубі і потребу їх зліквідування ЗДА відразу відкинули, проте У Тант не встрявав у безпосередню виміну заяв і листів між ЗДА і СССР та підкреслював усе тільки потребу збереження миру. Зате він дістав признання і від Хрущова і від през. Кеннеді. Тепер він вперше дістав від Хрущова згоду на висилання на Кубу міжнародної комісії з Об'єднаних Націй і в цій справі відлетів в минулий вівторок до Куби. Тому в колах Об'єднаних Націй таке переконання, що У Тант не матиме контр-кандидата на становище постійного генерального секретаря Об'єднаних Націй і що тепер, після похвальних слів на його адресу збоку Хрущова, СССР не зможе бльокувати його вибору на Раді Безпеки. Однак не відомо, чи большевики виречуться пляну актуалізувати знову свій проєкт „тройки" у проводі Генерального Секретаріяту. Цей проєкт тепер має ще менші шанси на успіх, як їх мав раніше.

Широкий відгомін присуду в процесі Сташинського

Мюнхен (вл). Проголошення присуду у справі Сташинського викликало широкий відгомін у німецькій пресі та німецькому суспільстві. Вже на другий день після закінчення процесу, в суботу 20-го жовтня всі німецькі часописи присвятили великі статті на своїх перших сторінках. Вже самі заголовки показують, як цей присуд був пресою сприйнятий: „Присуд року — вбивці сидять у Москві" („Більд", що має понад 3 мільйони примірників накладу), „Карльсруге виносить сенсаційний присуд у процесі проти вбивці Бандери" („Мюнхнер Меркур"), „Сташинський був лише інструментом", „Помічник і його панове" („Франкфуртер Альґемайне Цайтунг") і т. п.

Але не тільки великі статті з інформаціями про присуд та останній день процесу вміщено вчора в усій німецькій пресі. Також у коментарях і редакційних статтях порушувано справу Сташинського, його засуд, осудження Москви і можливості перенесення справи убивств у Мюнхені на дипломатичний форум. Представники німецької і закордонної преси звернулися з запитанням до речника уряду в Бонні, що думає уряд робити після винесення найвищим Судом в Карльсруге обвинувачення урядові СССР в порушуванні суверенности німецької держави. Речник уряду, Газе, відповів, що це є нечуване, коли „чужа держава" доручає і проводить на німецькій території убивства. Він, одначе, не міг ще відповісти, чи Бонн внесе протестаційну ноту до Москви, бо кабінет м у с и т ь найлерше одержати обґрунтовання присуду на письмі і простудіювати його. У коментарях цю відповідь згадують майже всі журналісти, вимагаючи, щоб уряд таки витягнув належні консеквенції з присуду і дав Москві зрозуміти, що Німеччина не буде терпіти злочинної діяльности КҐБ на території Союзної Республіки.

Розуміється, що вороги українського народу не спочивають, а стараються де тільки можна представити нашу визвольну боротьбу в поганому світлі, замовчати історичну правду або її сфальшувати. Перед ведуть тут щоденники „Франкфуртер Рундшав" та „Абендцайтунг" (у Мюнхені). На їх сторінках друкуються пашквілі, підписані їх німи співробітниками або „читачами" з Берліну, Лондону та інших міст. Листи з протестами та спростуваннями мандрують до редакційних кошів. Єдиним, що для нас лишається, іти знову до суду і в цивільному процесі добиватися правди. Над цим проєктом ведуться вже кілька днів конкретні розмови, і можна сподіватися, що в найближчих місяцях ми будемо свідками чергової розправи, де на лаві підсудних сидітимуть вже не вбивці, а провокатори та авантюристи. Найбільш скандальний лист вмістив „Абендцайтунг". Автором цього листа є фільмовий продуцент Брави з Берліну, який повторює всі московські наклепи на український визвольний рух.

● **Богдан Божемський**, відомий український мистець-маляр, бере участь у 31-ій стейтовій виставці, влаштованій Музеєм Мистецтва (Арт Мюзеум) у Монтклер, Н. Дж. Виставка відкрита від 3-го листопада до 1 грудня ц. р.

Українська хроніка

● **Український Воєнно-Історичний Інститут у Торонто** опублікував для відзначення 45-их роковин створення українських збройних сил в 1917 р. збірник „Сенотаф" — „Пам'ятник Поляглим", присвячений українським воякам, що віддали своє життя в боротьбі за Державність України. У збірнику надруковані епічні і ліричні поезії різних авторів, присвячені геройським подвигам українського воявцтва, зокрема в початковому і кінцевому етапах визвольної боротьби, що ними були Крути і Базар. Збірник виданий на доброму папері і в гарному мистецькому оформленні.

● **Д-р Григорій Лужницький**, відомий письменник, критик і дослідник історії української Церкви й культури, виступить в суботу дня 3 листопада ц. р., на науковій конференції Наукового Товариства ім. Шевченка із доповіддю на тему „Забуті матеріяли до історії української культури". Влаштовує про наукову конференцію Філологічна Секція НТШ і відбудеться вона в залі Українського Інституту Америки при 2 Схід 79 вулиця у Ню Йорку о год. 7-ій веч.

● **„Тарас Шевченко на Волині"** — під такою назвою читатиме доповідь проф. Юрій Перхорович на науковому засіданні Інституту Шевченкознавства УВАН, яке відбудеться в неділю 4 листопада ц. р., в год. 5.30 веч. в будинку УВАН при 206 Вест 100-та вулиці у Ню Йорку.

Годжес домагається зменшити податки без реформи податкової системи

Вашингтон. — Секретар торгівлі Лютер Г. Годжес сказав на пресовій конференції, що 88-ий Конґрес в січні 1963-го року повинен зменшити прибуткові податки, залишивши реформу податкової системи на пізніше. Думка секретаря торгівлі не є висловом урядових плянів, але вона свідчить про те, що уряд президента Кеннеді не покинув пляну зменшити особисті прибуткові податки і податки від корпорацій в найближчому році. Годжес думає, що коли Конґрес почне нараджуватися над податковою реформою, то ті наради довго триватимуть, бо кождий проєкт податкової реформи мусить бутив контроверсійний. Американська економіка потребує негайного зменшення податків, тому цю справу не можна об'єднувати з затяжною проблемою реформи податкової системи. Президент Кеннеді висловив був думку, що зменшення прибуткових податків треба буде вирішити в рямках закону про податкову систему. Деякі члени Конґресу думають, що зменшення податків можливе тільки при одночасній зміні податкової системи. Досі не є відомо, яка мала б бути податкова реформа, і на яку суму треба б зменшити прибуткові податки. Говорять про те, що зменшення податків мало б винести від $5-ох до $10-ох більйонів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 3-го ЛИСТОПАДА 1962:

БРУКЛИН, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва Б. Хмельницького, Відд. 158, в год. 8:00 веч., в залі УНДому, при 216-218 Grand St. Управа Відділу просить вплачувати свої залеглості найдалі до 25-го цього місяця. — П. Дубовецький, рек. секр.

НЕДІЛЯ, 4-го ЛИСТОПАДА 1962:

СИРАКЮЗИ, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 39, в год. 3:00 по пол., в залі УНДому. Побір вкладок в суботу, 3-го листопада, від год. 7:00 до 10.00 веч. і в неділю, 4-го листопада, від год. 12:00 до 3:00 по пол. — Управа.

ТАРЗАН, ч. 4932. Тарзан в'язнем.

Білі чоловіки билися хоробро, але вони не могли встоятися проти переважаючої сили тих що їх атакували.

Тубльці списоносці вже наставилися в б и в а т и, але завагалися на заклик свого ватажка...

Стійте! Ці собаки мають буди в'язнями... Такий є наказ короля знахура!

ТАРЗАН, ч. 4933. Халупа короля!

Хоч вони хоробро змагалися, то Тарзана і його компаньйонів перемогли тубільці войовники.

Їх повели вздовж таємного шляху в джунґлях до великого села з солом'яними халупами... Головної кватири короля знахура!